

A gyimesközéploki Csángó Hagyományörző Ház

Az előzmények¹

Gyimesközéplokon már 1989 előtt volt néprajzi gyűjtemény. Ezt Szócs János muzeológus, történész alapította és rendezte be egy jellegzetes csángó házban, amely a csíkszeredai múzeum tulajdonában volt. 1989 után azonban „csúfot üttek belőle”. A gazdátlanul maradt gyűjteményt Mihók György kultúrigazgató vette pártfogásba 1991-ben, amikor a helyi polgármesteri hivatal alkalmazottja lett. Rendbe tetette az épületet és összeszedette a széthordott tárgyakat, mindent megtéve annak érdekében, hogy ne váljon közprédává, ami még a múzeum anyagából megmaradt. Időközben a csíkszeredai múzeum pénzt kapott beruházásra. A gyimesközéploki csángó házat bevitték Csíkszeredába, ahol újra felépítették. Az épület nélkül maradt gyűjteményt a kultúrotthonban raktározták el, egy ideiglenes kiállítás is berendezve belőle.

Ezek az „események”, valamint a rohamosan változó csángó életforma arra ösztönözték Mihók György kultúrigazgatót, hogy a néprajzi tárgyak begyűjtése és szakszerű tárolása érdekében minden tőle telhetőt megtegyen. Látva, hogy „végveszélyben” van a Gyimesekben is a hagyományos világ és annak eszköztára, az önkormányzat vezetőit arra kérte, bocsássák rendelkezésére azt az 1934-ben községházának épült ingatlant, amely üresen állt, omladozott, de véleménye szerint kellő felújítás után egy hagyományörző háznak megfelelő és alkalmas lett volna. A nemes cél elérése érdekében Mihók György egy, a csángó szokásokat megelevenítő színdarabot írt, hogy az előadásokból begyűlt összeget az épület feljavítására fordíthassák. Közben megismerkedett dr. Hamza Lászlónéval, a tordasi Sajnovics János Egyesített Általános és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény (Magyarország) igazgatónőjével, aki a hagyományörző ház létreho-

Közgyűjteményeink

zásának lelkes támogatója lett. 2007 februárjában magyarországi turnét szervezett a csángó színjátszók számára, amely olyan sikeres volt, hogy hazatérve hozzá is láthattak a javítási munkálatokhoz. Az önkormányzat is beleegyezett a hagyományörző ház létrehozásába az említett épületben, a község költségvetéséből pénzt biztosítva a munkálatok befejezéséhez. Közben Mihók György újból elkezdte gyűjteni „a csángó holmikát”, hogy legyen mivel berendezni a felújítás alatt lévő házat. Munkájában számos vállalkozó és magánszemély (helybéli és határon túli) segítette.

Az avató

2010 kora őszére megvalósult mindaz, amit Mihók György megálmodott és kezdeményezett Gyimesközéplekon. A 34. alkalommal megszervezett Tatros Forrásánál Csángófesztivál (szeptember 25-26.) egyik kiemelkedő programja volt a Csángó Hagyományörző Ház avatója, amelyen számos neves szakember is részt vett, többek közt Magyarországról Halász Péter néprajzkutató. A rendezvény támogatói és szervezői Hargita Megye Tanácsa, a Hargita Megyei Kulturális Központ (szakmai útbaigazítással segítette a munkálatokat), Gyimesközéplek Önkormányzata, a Csángó Ifjak Középleki Szervezete és a Gyimesközépleki Ordasok Hagyományörző Néptáncgyűttes voltak. A hagyományörző házat szeptember 25-én 11 órától avatták fel fotókiállítás-megnyitóval, illetve népi mesterségek bemutatójával egybekötött ünnepség keretében. Az ünnepségen a látogatóknak csángó asszonyok mutatták be a csipkekötést, néhány hímzésformát, a csángó ing készítését, szövést stb. A gyimesközépleki plébános által végzett felszentelés volt a záróakkordja a négy éve tartó munkának, amelynek eredményeképp létrejött Gyimesközéplekon a hagyományörző ház, hogy „melegágya legyen a csángó kultúrának és hagyományainak”.²

A hagyományörző ház és berendezése

A kitűzött cél az volt, hogy egy olyan hagyományörző házat hozza-

nak létre, ami több mint egy tájház vagy múzeum. Lehessen oktatásra is használni, legyen egy hely, ahol a népi mesterségeket, a gyimesi csángó hagyományokat el lehet sajátítani, „amíg még van akitől”. Ezért úgy rendezték be a szobákat, hogy lehessen ott dolgozni, pl. szőni, csipkét kötni, hímezni stb. A berendezést többnyire a falu egykori gyűjteményéből „örökölték” meg, ahonnan sok minden elveszett, de a nagyobb dolgok szerencsére megmaradtak. A hiányzó tárgyakat a falu önkéntes adakozói pótolták. Az épület közösségi terme néprajzi konferenciák szervezésére is alkalmas. Ebben a teremben a budapesti Néprajzi Múzeum gyűjteményének archív képeiből (az 1910–1930-as években készültek) és Ádám Gyula gyimesi zenészekről készült fotóiból létrehozott állandó fényképkiallítás van. Így az ide látogató vendégek vagy a helybeli gyermekek megismerhetik a múlt század elején élt elődöket, az akkori embereket, viseletüket, szokásaikat. A tetőteret is beépítették. Ott egy olyan bemutató üzlet szeretnének létrehozni, ahol a házilag, helyben készített „csángó holmi” lesz kiállítva (csipkés lepedő, csipkés kendő, csángó ruhák, tarisznya stb.), hogy a turistaszezonban a hagyományörző házba látogatók tudjanak vásárolni. Ezzel arra próbálják ösztönözni a csángó népi mestereket, hogy otthon is dolgozzanak, ne adják fel a régi foglalkozásokat, hiszen az általuk előállított tárgyak, viseletdarabok iránt még manapság is van kereslet.

Ugyancsak a tetőtérben kapna helyet egy helytörténeti könyvtár, amelynek állománya a Gyimesekről megjelent könyvekből állna össze. A hagyományörző házban van néhány vendégszoba is (20 ágy), így többnapos népművészeti tábor szervezésére is alkalmas, ugyanakkor a szálláslehetőséget olyan diákok is igénybe vehetik, akik néhány napos tanulmányi útra jönnek a Gyimesekbe. A gazdasági épületekben, az istállóban tímár- és szücsműhely, a csűrben faragóműhely (ez a tevékenység már el is kezdődött) berendezését tervezik. Ezek kivitelezése azonban az anyagiak szűkös volta miatt akadozik. A nehézségek ellenére reméljük, hogy a gyi-

mesközéplaki Csángó Hagyományörző Ház a „csángó tudás” tárháza marad, amelynek felkeresése továbbra is élményt jelent minden turistára, avagy néprajzos szakember számára.

Mihály János

1. Mihók György személyes közlése
2. Péter Petra: *A gyimesközéplaki tudás háza*. Lásd: <http://szekelyhon.ro/news/news/10370/a-gyimeskozeploki-tudashaza.html>

